

УДК 376.1.

О.П. Хохліна
epkhokh@rambler.ru

ДО ПРОБЛЕМИ СУТІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ В СПЕЦІАЛЬНОМУ ОСВІТНЬОМУ ЗАКЛАДІ

Khokhlina A.P. On the problem of essence of correction and development work in the special educational establishment / A.P. Khokhlina. // Actual problems of the correctional education: Ministry of Education and Science of Ukraine, National Pedagogical Drahomanov University, Kamyanets-Podilsky Ivan Ohyenko National University / edited by V.M. Synjov, O.V. Havrilov. – Issue 5.- Kamyanets-Podilsky: Medobory-2006, 2015.– P. 323–333

О.П. Хохліна. До проблеми суті корекційно-розвивальної роботи в спеціальному освітньому закладі. У статті представлено результати теоретичного дослідження проблеми суті корекційно-

---

© Хохліна О.П.

розвивальної роботи в спеціальному освітньому закладі. Корекція входить до єдиної системи освіти дітей з порушеннями психофізичного розвитку як цілісного педагогічного процесу. Освіту аномальних дітей становлять корекційне навчання та виховання, в процесі яких здійснюється корекція. Корекція розглядається як основа, органічний стрижень усієї навчально-виховної роботи у спеціальному закладі освіти.

У статті визначаються складові системи корекційно-розвивальної роботи, що відповідають цільовому, організаційному, змістовому, методичному та результативному компонентам педагогічного процесу. На основі співставлення суті їх використання для розв'язання навчальних завдань розкриваються специфічні саме для корекційного впливу особливості мети, організації, змісту, методики та результатів (ефектів). Постановка ж мети й пошук спеціальних шляхів організації педагогічного процесу, добір відповідних методичних засобів та змісту роботи, визначення показників її результативності залежить від предмета корекції. Відмічається, що навчання та корекція можуть здійснюватися використанням одного й того ж змістового матеріалу, однак він має уможливлювати власне корекцію визначеної (як предмета впливу) складової розвитку дитини, а не лише засвоєння нею знань, умінь і навичок.

У результаті проведеного теоретичного дослідження автором визначено змістове наповнення психологічних та педагогічних основ забезпечення корекційно-розвивальної роботи, розробка яких, з метою досягнення ефективності впливу, має здійснюватися в єдиній системі. У контексті психологічних основ корекції зачіпається питання загальних та специфічних закономірностей аномального розвитку та можливостей його корекції, виходячи з культурно-історичної теорії розвитку дитини Л.С.Виготського.

Ключові слова: корекційно-розвивальна робота, спеціальний освітній заклад, психологічні та педагогічні основи корекції розвитку, педагогічна система, предмет корекційного впливу, загальні та специфічні закономірності аномального розвитку, дефект розвитку, структура дефекту.

Е.П. Хохлина. К проблеме сути коррекционно-развивающей работы в специальном учебном заведении. В статье представлены результаты теоретического исследования проблемы содержания коррекционно-развивающей работы в специальном учебном заведении. Коррекция относится к единой системе образования детей с нарушениями психофизического развития как целостного педагогического процесса. Образование аномальных детей представляют коррекционное обучение и воспитание, в процессе

которых осуществляется коррекция. Коррекция рассматривается как основа, органический стержень всей учебно-воспитательной работы в специальном заведении образования.

В статье определяются составляющие системы коррекционно-развивающей работы, которые отвечают целевому, организационному, содержательному, методическому и результативному компонентам педагогического процесса. На основе сопоставления сути их использования для решения задач обучения, раскрываются специфические для коррекционного воздействия особенности цели, организации, содержания, методики и результатов (эффектов). Постановка же цели и поиск специальных путей организации педагогического процесса, подбор адекватных методических средств и содержания работы, определение показателей ее результативности зависит от предмета коррекции. Отмечается, что обучение и коррекция могут осуществляться с использованием одного и того же содержательного материала, однако он должен предусматривать возможность осуществлять коррекцию определенной (как предмета влияния) составляющей развития ребенка, а не только усвоение им знаний, умений и навыков.

В результате проведенного теоретического исследования автором определено смысловое наполнение психологических и педагогических основ обеспечения коррекционно-развивающей работы, разработка которых, с целью достижения максимальной эффективности влияния, должна осуществляться в единой системе. В контексте психологических основ коррекции затрагивается вопрос общих и специфических закономерностей аномального развития и возможностей его коррекции, исходя из культурно-исторической теории развития ребенка Л.С.Выготского.

Ключевые слова: Коррекционно-развивающая работа, специальное образовательное заведение, психологические и педагогические основы коррекции развития, педагогическая система, предмет коррекционного воздействия, общие и специфические закономерности аномального развития, дефект развития, структура дефекта.

Постановка проблеми. У спеціальній психології та педагогіці під корекцією розуміють доцільно організований педагогічний процес, спрямований на послаблення, подолання недоліків розвитку, запобігання їм та сприяння розвитку аномальної дитини в цілому з метою якнайбільшого наближення до норми. Незважаючи на значущість проблеми корекційного впливу на аномальну дитину та велику кількість присвячених їй досліджень (В.Баудіш, Б.Брьозе, Т.В.Власова, О.П.Гозова, Г.М.Дульнев, І.Г.Єременко, Є.О.Ковальова, В.О.Липа,

В.І.Лубовський, С.П.Миронова, І.С.Моргуліс, В.Г.Петрова, Б.І.Пінський, Т.В.Розанова, В.М.Синьов, Є.Ф.Соботович, Б.К.Тупоногов та ін.), вона й на сьогодні залишається актуальною як у теоретичному, так і практичному плані, оскільки спостерігається неоднозначне розуміння її сутності, місця в педагогічному процесі, того, які його ланки забезпечують виправлення недоліків розвитку, як для цього використовувати можливості навчання. Усе це й визначило предмет нашого теоретичного дослідження, результати якого наводяться.

Існуючі в науці дослідження доводять важливість вивчення корекційної роботи як системи в єдності її основних компонентів. На думку М.С.Кагана, це передусім вивчення системи як частини метасистеми (тобто зовнішньої), в яку вона вписана і в якій функціонує [4, с.24]. З огляду на це корекційна робота функціонує в таких метасистемах, як “система загальної освіти” або “педагогічна система” і “система освіти дітей з порушеннями розвитку”. Щодо них вона є підсистемою, тобто системою більш низького порядку.

На думку Б.К.Тупоногова, важливо пов'язати корекцію з усіма основними компонентами системи освіти й лише після цього розглядати внутрішні структури підсистеми та їх змістово-педагогічну роль [9, с.10]. Розгляд корекційно-розвивальної роботи як підсистеми загальної освіти дає змогу відобразити в ній усі найважливіші закони педагогіки, принципи навчання й виховання та охопити у цілісному вигляді її мету, зміст, методи, форми і результати [8, с.31-32]. А бачення в ній відносно самостійної педагогічної системи передбачає з'ясування особливостей реалізації загальних принципів навчання і виховання, побудови всіх її складових ланок та визначення своїх специфічних закономірностей.

Корекція входить до єдиної системи освіти дітей з порушеннями психофізичного розвитку як цілісного педагогічного процесу. Виходячи з необхідності й достатності для існування системи, компонентами загальної освіти визначено процеси навчання та виховання. Саме в процесі навчання та виховання дитина розвивається. Так само й освіту аномальних дітей становлять корекційне навчання та виховання, в процесі яких здійснюється корекція. Г.М.Дульнев зауважує, що співвідношення між навчанням та корекцією недоліків розвитку розумово відсталої дитини є аналогічним до того, що існує між навчанням та розвитком нормальної дитини. При цьому провідна роль належить навчанню, але за умови, що навчання активно, цілеспрямовано організовує вчитель у корекційно-розвивальному напрямі [3, с.11]. Таким чином, стверджується, що корекційний розвиток як спеціально організований і спрямований процес не може існувати поза корекційним навчанням і вихованням. Саме корекційне навчання (як і виховання) є провідним чинником у розвитку обтяженої вадами дитини. Але корекція розглядається як основа, органічний стрижень усієї навчально-виховної роботи у спеціальному закладі освіти. Без цілеспрямованого подолання

чи послаблення недоліків знижується ефективність навчання та виховання дітей: ускладнюється процес оволодіння необхідними для них знаннями, вміннями, навичками, становлення в них поведінки, особистості в цілому. Таке співвідношення всіх компонентів педагогічного процесу реалізується в школі як принцип єдності навчання, виховання і корекції завдяки тому, що всі вирішальні моменти цього процесу містять корекційне завдання як інтегруючу складову [1, с.53]. Водночас слід зауважити, що виділити складові частини можна лише абстрагуванням функцій кожної з них для їх осмислення, організації, цілеспрямованої роботи [9, с.11].

Якщо корекцію та навчання (і виховання) брати як відносно самостійні компоненти педагогічної системи, то відмінність між ними полягає в меті, особливостях педагогічного процесу та показниках ефективності. Так, мета навчання – дати учням знання, вміння та навички, мета корекції – виправити вади психічної і фізичної сфер розвитку, розвивати дитину в цілому. Досягнення мети корекційного впливу забезпечують усі компоненти педагогічного процесу: організація, зміст, методика. Проте, особливості корекційного впливу визначаються не стільки закономірностями засвоєння навчального матеріалу, скільки його метою, визначеною відповідно до предмета корекції, його сутності, психологічних закономірностей впливу на нього. Саме від предмета корекції, тобто від того, що необхідно виправляти та розвивати у дитини, залежить постановка мети й пошук спеціальних шляхів організації педагогічного процесу, добір відповідних методичних засобів та змісту навчання, визначення показників його результативності.

Тому В.Баудіш зазначає, що корекційну роботу необхідно розглядати на фоні закономірних відношень між метою, змістом, методами [1, с.51]. Важливо, на нашу думку, аналізувати її як систему, куди входять компоненти педагогічного процесу: цільовий, організаційний, змістовий, методичний, результативний. При цьому, розглядаючи співвідношення “мета – зміст – метод”, зазначимо, що мета є визначальним і об’єднуючим моментом, оскільки саме вона містить корекційне завдання як інтегруючу складову. Розглянемо особливості ланок процесу корекційного навчання.

Організація корекційного навчання у вузькому її розумінні передбачає підготовку та створення умов, потрібних не лише для роботи над засвоєнням

учнями програмного матеріалу, а й для подолання в них недоліків розвитку відповідно до попередньо поставленої спеціальної мети заняття і предмета корекції (вада мовлення чи учбово-практичної діяльності, інтелекту чи особистості тощо). Організаційний бік такої роботи охоплює широкий діапазон питань від визначення оптимальної її форми (індивідуальна, групова, фронтальна), типу і структури заняття

(урок, екскурсія) до забезпечення учнів необхідними матеріалами, інструментами тощо.

Особливе значення для проведення корекційної роботи має цілеспрямований добір змісту навчання. Виправлення вад дитини та її навчання можуть здійснюватись на одному й тому самому програмному матеріалі. Проте не будь-який навчальний матеріал має корекційне значення і сприяє становленню певної складової розвитку. Зміст навчання повинен визначатися не тільки відповідно до особливостей аномальних дітей, з якою проводиться корекційна робота, і можливостей його засвоєння, а й включати корекційно-розвивальний матеріал як свою безпосередню складову. Якщо ставиться мета сформувати в дитини певну розумову дію, то навчальний матеріал має уможливлювати таку роботу. Наприклад, розв'язання арифметичної задачі має ставити дитину в ситуацію необхідності виконувати дію узагальнення предметів за спільною ознакою, а умови такої задачі мають містити у собі необхідний для цього зміст.

Досягнення корекційної мети передбачає і визначення відповідної до предмета корекції методики впливу, що є його інструментом і засобом подачі дібраного змісту навчання. Вона щільно пов'язана як з метою, так і з тим змістовим матеріалом, який використовується. До того ж методика, як і зміст навчання, має враховувати особливості розвитку дітей. Так, для формування у школяра розумових дій використовуються учбово-практичні завдання, виконання яких неможливе без цих дій; для формування уявлень – пояснення у поєднанні з показом, набуттям чуттєвого досвіду тощо.

Постановка й досягнення мети відповідно до визначеного предмета корекційного впливу вимагають передбачати й корекційні ефекти як специфічні, вагомі її компоненти, тобто обирати показники результативності роботи з дитиною, проведеної засобами організації, змісту, методики. Якщо показником ефективності навчання є засвоєння учнем знань і способів дій, намічених навчальними програмами, то ефективність корекції вимірюється за параметрами, що свідчать про його розвиток. Найбільш загальними показниками розвитку є становлення в дитини його складових, набуття таких характеристик діяльності, як її усвідомленість та довільність, сформованість особистісних якостей тощо. Розглядаючи відмінність показників ефективності навчального та корекційного процесів, слід враховувати і різний термін їх досягнення: опанування учнями знань, умінь та навичок відбувається набагато швидше, ніж становлення в них певних психічних утворень [1, 5 та ін.].

Ми розглянули найбільш загальні теоретичні питання педагогічного аспекту проблеми, тобто *педагогічні основи забезпечення корекційно-розвивальної роботи*. Але не менш важливим є й аналіз питання специфічності її педагогічних засобів залежно від предмета

спеціального впливу, його психологічного змісту, можливостей, шляхів, механізмів, етапів, складових та показників максимально можливого його становлення в дитини з урахуванням загальних та специфічних закономірностей та особливостей розвитку. Йдеться про важливість аналізу питань психологічного аспекту проблеми. Покладення в основу дослідження сутності предмета корекції дає змогу, на наш погляд, підійти до розгляду всіх окреслених питань також у єдиній системі як *психологічних основ забезпечення корекційно-розвивальної роботи*: добору специфічних шляхів реалізації загальнопедагогічних принципів навчання, що відображається в спеціальній організації навчання, його методів і змісту. Розглянемо найважливіші загальні питання, необхідні для розуміння суті визначеного аспекту проблеми.

Як зазначалось, проблема корекції вад розвитку аномальної дитини – це проблема її розвитку в цілому. У ньому зберігаються найбільш загальні закономірності розвитку психіки людини, хоч змінюються темп, терміни, якісні та кількісні характеристики. Так, повторюються усі стадії онтогенезу, сензитивні періоди, провідні види діяльності, хоч і змінюються часові терміни їх плину. Утім розвиток таких дітей характеризується своєрідністю, зумовленою органічним чи функціональним ушкодженням їхньої нервової системи або аналізатора, ступенем ушкодження, часом виникнення дефекту, його структурою, соціальною ситуацією та ін. У свою чергу, своєрідний, якісно відмінний від нормального, психічний розвиток усіх аномальних дітей характеризується загальними закономірностями. Так, вони, особливо в молодшому шкільному віці, характеризуються зниженням пізнавальної активності, пов'язаної з порушенням нейродинаміки психофізичних функцій, дефіцитом інформації, яку вони одержують, і труднощами опанування розумових дій та операцій. В аномальних дітей виявлено й зниження обсягу та швидкості сприймання і переробки інформації. Ця закономірність поширюється на інформацію, що надходить не лише ушкодженим, а й іншим аналізаторам. У таких дітей спостерігаються і мовленнєві вади [2]. Крім цього, аномальні діти, що становлять групи з певними ушкодженнями (аналізаторів чи інтелекту), категорії (з недоліками слуху, зору, інтелекту, мовлення), типологічні групи в межах категорії, мають свої специфічні закономірності розвитку психіки [2, 6]. Так, наприклад, у глухих дітей ушкодження слухового аналізатора негативно впливає на функції збережених. У них ускладнюється розвиток тактильних та кінестетичних відчуттів, знижена повнота зорового сприймання. Чим менше нечуюча дитина володіє словесним мовленням, тим важче їй при зоровому й тактильному сприйманні виділяти істотні ознаки предмета. Так само недостатність у розвитку мовлення та словесного мислення впливає і на своєрідність образної та логічної пам'яті [2]. Розумово відсталим дітям властива недостатність сприймання (уповільненість, вузькість, недиференційованість,

порушення просторового сприймання та орієнтування). У них спостерігається скорочений обсяг пам'яті, вони не вміють використовувати раціональні прийоми запам'ятовування. У таких дітей порушене не лише логічне, а й наочне мислення.

Як зазначалося вище, завдання освітніх закладів - розвивальний вплив на аномальну дитину. Важливим для розуміння шляхів його розв'язання є теоретичне положення Л.С.Виготського про принципову можливість розвитку такої дитини формуванням у неї вищих психічних функцій, якими, за сучасною термінологією, є довільні, регульовані свідомістю форми психічної діяльності, тобто психічні утворення вищих рівнів організації. Щодо обтяженої вадами особи, ці функції аналізуються в контексті розуміння дефекту, його структури й відповідних компенсаторних шляхів розвитку. Саме дефект спричиняє порушення нормального становлення психіки людини. У його основі лежить ядерне, органічне ушкодження аналізатора, центральної нервової системи. Відсутність звичайної опори для становлення функції, необхідність використання збережених функцій створюють своєрідну картину розвитку. Ядерне ушкодження спричиняє первинне ускладнення у психіці: порушення зору, слуху, мовлення тощо. Внаслідок первинних дефектів при відсутності своєчасного педагогічного втручання можуть виникати ускладнення подальшого порядку: вторинні, третинні й т.д. Так, наприклад, у дітей з вадами слухового аналізатору первинним дефектом є порушення слухового сприймання (глухота); вторинним – порушення чи відсутність мовлення (німота); третинним – порушення словесно-логічного мислення та пам'яті, особливості характеру [7]. Усі складові дефекту взаємопов'язані: не лише первинні впливають на виникнення вторинних і т.д., а спостерігається і зворотний зв'язок. Так, дитина з частково збереженим слухом не буде ним користуватися, якщо в неї не розвивається усне мовлення. Мовленнєвий розвиток сприятиме оптимальному використанню збереженого слуху. У протилежному випадку первинний дефект посилюватиметься. Залежно від характеру порушень одні дефекти можуть долатися, інші – послаблюватися, а деякі – лише компенсуватися.

Аналіз структури дефекту, за Л.С.Виготським, показує, що несформованість нижчих (елементарних) функцій зумовлюється ядерними порушеннями. А недорозвиток вищих психічних функцій, особистості в цілому виникає як додаткове, вторинне явище, що надбудовується над первинними особливостями. Найменш виховуваними, найменш залежними від зовнішніх соціальних впливів є нижчі психічні функції як первинні симптоми, що безпосередньо залежать від ядра дефекту. Вони настільки пов'язані з ним, що подолати їх неможливо, поки не буде усунуто першопричину передусім медичним втручанням. У глухих найтяжче коригується вимова, що залежить від

слуху; у сліпих – розвиток наочних уявлень; у розумово відсталих – елементарні пізнавальні процеси. Вищі ж психічні функції – це та сфера, що має найбільше значення для подолання наслідків дефекту. Вона найбільше піддається соціальному, педагогічному впливові. Завдяки їй досягається становлення елементарних психічних функцій і психіки в цілому. Отже, розвиток аномальної дитини відбувається в результаті набуття нею соціального досвіду, тобто культурного зростання. А культурна недорозвиненість такої дитини розглядається як наслідок своєрідності її розвитку в умовах педагогічної занедбаності.

Вивчення спеціальної психолого-педагогічної літератури показує, що проблемі корекційної спрямованості педагогічного процесу в спеціальній школі, зокрема для дітей з вадами інтелекту, є однією з найважливіших, їй присвячено значну кількість досліджень [1, 5, 8, 10 та ін.], але вона потребує подальшої розробки у плані створення цілісних освітніх технологій, які забезпечували б корекцію як окремих складових психіки так і розвиток учнів загалом, з використанням засобів педагогічного процесу як системи, можливостей різних навчальних предметів тощо.

Список використаних джерел

1. **Баудиш В.** Сущность коррекционно-воспитательной работы во вспомогательной школе / Баудиш В. // Дефектология. – 1978. – №3. – С.42-54.;
2. **Гозова А.П.** Изучение психического развития аномальных детей / Гозова А.П., Кулагин Ю.А., Лубовский В.И. и др. // Дефектология. – 1983. – №6. – С.7-12.;
3. **Дульнев Г.М.** Основы трудового обучения во вспомогательной школе / Дульнев Г.М. – М.: Педагогика, 1969. – 216 с.;
4. **Каган М.С.** Человеческая деятельность (опыт системного анализа) / Каган М.С. – М.: Политиздат, 1974. – 328 с.;
5. **Ковалева Е.А.** Коррекционная направленность процесса обучения во вспомогательной школе / Ковалева Е.А. // Воспитание и обучение детей во вспомогательной школе / Под ред. В.В.Воронковой. – М.: Школа- Пресс, 1994. – С.62-79.;
6. **Лубовский В.И.** Общие и специфические закономерности развития психики аномальных детей / Лубовский В.И. // Дефектология. – 1971. – №6. – С.15-19.;
7. **Основы** обучения и воспитания аномальных детей / Под общ. ред. А.И.Дьячкова. – М.: Просвещение, 1965. – 343 с.;
8. **Синев В.Н.** Коррекция интеллектуальных нарушений учащихся вспомогательной школы: автореф. дис. на соискание учен. степени д-ра пед. наук: спец. 13.00.03 «Коррекционная педагогика» / В.Н.Синев. – М., 1988. – 45 с.;
9. **Тупоногов Б.К.** Коррекционно-педагогическая работа в системе образования детей с нарушениями умственного и физического развития Тупоногов Б.К. // Дефектология. – 1994. – №4. – С.9-14.;
10. **Хохліна О.П.** Психолого-педагогічні основи корекційної

спрямованості трудового навчання учнів з вадами розумового розвитку / Хохліна О.П. — К.: Педагогічна думка, 2000. — 286 с.

Spysok vykorystanyh dzerel

1.**Baudish V.** Suschnost korrektsionno-vospitatelnoy raboty vo vspomogatelnoy shkole / Baudish V. // Defektologiya. – 1978. – №3. – S.42-54. ; 2.**Gozova A.P.** Izuchenie psicheskogo razvitiya anomalnyih detey / Gozova A.P., Kulagin Yu.A., Lubovskiy V.I. i dr. // Defektologiya. – 1983. – №6. – S.7-12.; 3.**Dulnev G.M.** Osnovy trudovogo obucheniya vo vspomogatelnoy shkole / Dulnev G.M. – M.: Pedagogika, 1969. – 216 s.; 4.**Kagan M.S.** Chelovecheskaya deyatelnost (opyit sistemnogo analiza) / Kagan M.S. – M.: Politizdat, 1974. – 328 s. ; 5.**Kovaleva E.A.** Korrektsionnaya napravlennost protsessa obucheniya vo vspomogatelnoy shkole / Kovaleva E.A. // Vospitanie i obuchenie detey vo vspomogatelnoy shkole /Pod red. V.V.Voronkovoy. – M.: Shkola-Press, 1994. – S.62-79.; 6.**Lubovskiy V.I.** Obschie i spetsificheskie zakonomernosti razvitiya psihiki anomalnyih detey / Lubovskiy V.I. // Defektologiya. – 1971. – #6. – S.15-19.; 7.**Osnovy obucheniya i vospitaniya anomalnyih detey / Pod obsch. red. A.I.Dyachkova.** – M.: Prosveschenie, 1965. – 343 s.; 8.**Sinev V.N.** Korrektsiya intellektualnyih narusheniy uchashchysya vspomogatelnoy shkoly: avtoref. dis. na soiskanie uchen. stepeni d-ra ped. nauk: spets. 1303 «Korrektsionnaya pedagogika» / V.N.Sinev. – M., 1988. – 45 s.; 9.**Tuponogov B.K.** Korrektsionno-pedagogicheskaya rabota v sisteme obrazovaniya detey s narusheniyami umstvennogo i fizicheskogo razvitiya Tuponogov B.K. // Defektologiya. – 1994. - #4. – S.9-14.; 10.**Hohlina O.P.** Psihologo-pedagogicheskiye osnovy korrektsionnoy spryamovanosti trudovogo navchaniya uchniv z vadami rozumovogo rozvitku / Hohlina O.P. — K.: Pedagogichna dumka, 2000. — 286 s.

A.P. Khokhlina. On the problem of essence of correction and development work in the special educational establishment. The results of theoretical research of problem of essence of correctional and developing work in the special educational establishment are presented. A correction is included in the united system of education of children with disturbances in mental and physical development as an integral pedagogical process. Education of abnormal children covers correctional training and education in the course of which a correction is realized. A correction is regarded as the basis, the key element of all training and educational work in the special establishment of education.

The constituent systems of correctional and developing work that meet the requirements special purpose, organizational, content, methodical and effective components of pedagogical process are defined in the article. On the basis of comparison of essence of their use for solving problems of education, there are revealed specific for correction influence features, aims,

organizations, methods and results (effects). The goal setting and looking for the special ways of organization of pedagogical process, selection of adequate methodical facilities and work content, determination of indexes of its effectiveness depend on the correction subject. It is noted that education and correction can be executed using the same content material, however, it must give an opportunity to carry out the correction of a certain (as the influence subject) constituent of development of the child, rather than just mastering knowledge, abilities and skills.

As a result of the theoretical study the author has defined the semantic filling of psychological and pedagogical bases of assuring correctional and developing work, whose elaboration with the purpose of achievement of maximum efficiency of influence, must be realized in the united system. In the context of the correction psychological bases there is discussed the issue of general and specific regularities of abnormal development and possibilities of its correction proceeding from the cultural and historical theory of the child development by Vygotsky L.S.

Key words: Correction-developing work, special educational establishment, psychological and pedagogical bases of correction of development, pedagogical system, correction influence subject, general and specific regularities of abnormal development, defect of development, structure of defect.

Отримано 11.02.2015 р.